

УДК 338.432:631.1.016

Розвиток агропродовольчого виробництва України: завдання і виклики / Шубравська О.В. // Економіка АПК. – 2016. – № 4. – С. 5.

Метою статті є визначення основних завдань сучасного розвитку агропродовольчого виробництва України й оцінка викликів, які при цьому належить подолати. У процесі дослідження були використані методи статистики, економічного аналізу та узагальнення. Новизна одержаних результатів полягає у науковому обґрунтуванні невідкладних завдань сучасного етапу вітчизняного агропродовольчого розвитку, якими визнані стабілізація доходів сільгоспвиробників, гарантування доступності й безпечності агропродовольчої продукції, забезпечення належного екологічного статусу земельних і водних ресурсів сільськогосподарського виробництва. Встановлені ключові виклики, пов'язані з низькою доданою вартістю більшості продукції агросфери, погіршенням цінової кон'юнктури світового продовольчого ринку, загостренням у країні девальваційних та інфляційних процесів, падінням продовольчої купівельної спроможності населення, посиленням несприятливого впливу кліматичних змін і т. ін. Окреслені також основні механізми розв'язання зазначених проблем, що дасть змогу сформулювати засади сталого й збалансованого розвитку сільського господарства України. Бібліогр.: 19.

Ключові слова: сільськогосподарське виробництво, продовольча безпека, агропродовольчий експорт, виклики розвитку, ресурсоощадливість.

УДК 338.432:631.1.016

Развитие агропродовольственного производства Украины: задание и вызовы / Шубравская Е.В. // Экономика АПК. – 2016. – № 4. – С. 5.

Целью статьи является определение основных задач современного развития агропродовольственного производства Украины и оценка вызовов, которые при этом надлежит преодолеть. В процессе исследования были использованы методы статистики, экономического анализа и обобщения. Новизна полученных результатов состоит в научном обосновании безотлагательных задач современного этапа агропродовольственного развития, которыми признаны стабилизация доходов сельхозпроизводителей, гарантирование доступности и безопасности агропродовольственной продукции, обеспечение надлежащего статуса земельных и водных ресурсов сельскохозяйственного производства. Установлены ключевые вызовы, связанные с низкой добавленной стоимостью большинства продукции агросферы, ухудшением ценовой конъюнктуры мирового продовольственного рынка, обострением в стране девальвационных и инфляционных процессов, падением продовольственной покупательной способности населения, усилением неблагоприятного влияния климатических изменений и т.д. Очерчены также основные механизмы решения указанных проблем, что даст возможность сформировать основы устойчивого и сбалансированного развития сельского хозяйства Украины. Библиогр.: 19.

Ключевые слова: сельскохозяйственное производство, продовольственная безопасность, агропродовольственный экспорт, вызовы развития, ресурсосбережительность.

UDS 338.432:631.1.016

Development of agroindustrial production of Ukraine: tasks and challenges / Shubravska O.V. // Ekonomika APK. – 2016. – № 4. – P. 5.

Objective of the article is determination of main issues of the modern agro-food development of Ukraine and estimation of challenges that must be overcome for this purpose. Methods of statistics, economic analysis and generalization were used during the course of investigation. Novelty of results consists in the scientific background of urgent tasks of the modern period of domestic agro-food development, which are farmers' income stabilization, availability and safety of agricultural products insurance, proper environmental status of land and water resources support. Key challenges connected with low added value of the most of agrarian products, decline of the world food market trends, aggravation of devaluation and inflation process in the country, decrease of food buying power of population, increase of climate changes

adverse effects etc are also established. Main mechanisms of solving such problems are defined, that enables to form the framework of sustainable and well-balanced development of Ukrainian agriculture. Refs.: 19.

Key words: agricultural production, food safety, agro-food export, challenges of development, resource economy.

УДК 331.522.4.004

Диверсифікація діяльності підприємницьких структур аграрної сфери / Ільчук М.М., Нікітченко С.О., Перегуда Є.Ф. // Економіка АПК. – 2016. – № 4. – С. 13.

Стаття присвячена поглибленню теоретичних і методичних засад диверсифікації діяльності підприємницьких структур аграрної сфери. Розкрито сутність диверсифікації підприємств та методичні підходи щодо визначення ефективності стратегії диверсифікації. Запропоновано доповнити традиційний підхід оцінки ефективності диверсифікації діяльності підприємства коефіцієнтом диверсифікаційної стратегії. Проведено аналіз діяльності аграрних підприємств досліджуваного регіону та їх розвиток в умовах реалізації стратегії диверсифікації. На основі економіко-математичної моделі оптимізовано виробничу структуру сільськогосподарських підприємств за умов диверсифікації виробничої діяльності через поєднання тваринницької й рослинницької галузей для досягнення максимальної ефективності: економічної, соціальної, екологічної. Обґрунтовано напрями подальшого удосконалення економічного розвитку аграрних формувань через розвиток агротуризму. Табл.: 4. Рис.: 2. Бібліогр.: 9.

Ключові слова: диверсифікація, підприємницькі структури, виробництво, ресурсне забезпечення, моделювання.

УДК 331.522.4.004

Диверсификация деятельности предпринимательских структур аграрной сферы / Ильчук Н.М., Никитченко С.А., Перегуда Е.Ф. // Экономика АПК. – 2016. – № 4. – С. 13.

Статья посвящена углублению теоретических и методических вопросов диверсификации деятельности предпринимательских структур. В частности раскрыта сущность диверсификации предприятий, а также предлагается дополнить традиционный подход оценки эффективности диверсификации деятельности предприятия коэффициентом диверсификационной стратегии. Проведен анализ деятельности аграрных предприятий исследуемого региона и их развития в условиях реализации стратегии диверсификации. На основе экономико-математической модели оптимизирована производственная структура сельскохозяйственных предприятий в условиях диверсификации производственной деятельности через сочетание животноводческой и растениеводческой отраслей для достижения максимальной эффективности: экономической, социальной и экологической. Обоснованы направления дальнейшего совершенствования экономического развития аграрных формирований через развитие агротуризма. Табл.: 4. Илл.: 2. Библиогр.: 9.

Ключевые слова: диверсификация, предпринимательские структуры, производство, ресурсное обеспечение, моделирование.

UDS 331.522.4.004

Diversification of enterprise structures of agrarian sphere / Ilchuk M.M., Nikitchenko S.O., Perehuda Y.F. // Ekonomika APK. – 2016. – № 4. – P. 13.

The paper is focused on the study of theoretical and methodological framework of performance diversification of agrarian enterprises of agrarian sphere.

The essence of diversification of enterprises and methodological approaches towards the efficiency assessment of the diversification strategy are outlined. It is suggested to add the coefficient of diversification strategy to the traditional approach towards evaluation of the efficiency of performance diversification of an enterprise.

The performance analysis of the farms and enterprises under conditions of diversification strategy is carried out.

The production structure of agricultural enterprises was optimised due to the mathematical and economic model under conditions of diversification of production via combining the animal husbandry and horticulture for the maximum economic, social and ecological efficiency.

The ways of further improving of the economic development of the agricultural units through the development of agro-tourism are substantiated. Tabl.: 4. Figs.: 2. Refs.: 9.

Key words: diversification, business entities, production, resource support, modelling.

УДК 631.8:332.155(477.41)

**Ефективність застосування мінеральних і органічних добрив у сільському господарстві / Хо-
даківська О.В., Корчинська С.Г. // Економіка АПК. – 2016. – № 4. – С. 21.**

Мета статті – дослідити сучасний стан застосування органічних і мінеральних добрив у сільсько-господарських підприємствах Київської області, виявити існуючі проблеми, визначити причини, що їх зумовили, та запропонувати шляхи розв'язання з урахуванням регіональних особливостей.

У статті проаналізовано сучасний стан внесення мінеральних і органічних добрив у сільському господарстві Київської області, вказано на причини, що зумовили зменшення обсягів їх внесення.

Розглянуто динаміку цін на мінеральні добрива та запропоновано шляхи підвищення економічної ефективності їх застосування, зокрема, збільшення обсягів внесення рідких азотних добрив (вартість одиниці азоту в рідких азотних добривах в 1,2-1,5 раза менша, ніж в аміачній селітрі). Обґрунтовано залучення альтернативних джерел поповнення органіки за рахунок заорювання пожнивно-кореневих залишків і соломи. Відзначено доцільність сумісного використання сидератів у поєднанні з соломою. Показана економічна ефективність використання соломи як добрива при вирощуванні різних сільськогосподарських культур. Табл.: 6. Рис.: 6. Бібліогр.: 16.

Ключові слова: мінеральні й органічні добрива, економічна ефективність, солома, сидерація, родючість ґрунтів.

УДК 631.8:332.155(477.41)

**Эффективность применения минеральных и органических удобрений в сельском хозяйстве / Хо-
даковская О.В., Корчинская С.Г. // Экономика АПК. – 2016. – № 4. – С. 21.**

Цель статьи – исследовать современное состояние применения органических и минеральных удо-
брений в сельскохозяйственных предприятиях Киевской области, выявить существующие проблемы, определить причины, которые их обусловили, и предложить пути решения с учетом региональных особенностей.

В статье проанализировано современное состояние внесения минеральных и органических удо-
брений в сельском хозяйстве Киевской области, указаны причины, которые привели к уменьшению объемов их внесения.

Рассмотрена динамика цен на минеральные удобрения и предложены пути повышения экономиче-
ской эффективности их применения, в частности, увеличение объемов внесения жидких азотных удобрений (стоимость единицы азота в жидких азотных удобрениях в 1,2-1,5 раза меньше, чем в ам-
миачной селитре). Обосновано привлечение альтернативных источников пополнения органики за счет запахивания корневых остатков и соломы. Отмечена целесообразность совместного использова-
ния сидератов в сочетании с соломой. Показана экономическая эффективность использования соло-
мы в качестве удобрения при выращивании различных сельскохозяйственных культур. Табл.: 6. Илл.: 6. Библиогр.: 16.

Ключевые слова: минеральные и органические удобрения, экономическая эффективность, солома, сидерація, плодородие почв.

UDS 631.8:332.155(477.41)

**Efficient use of mineral and organic fertilizers in agriculture / Khodakivska O.V., Korchynska S.H.
// Ekonomika APK. – 2016. – № 4. – P. 21.**

The main goal of the article is to study the current state of application of mineral and organic fertilizers in agricultural enterprises of Kyiv oblast, to define the problems, determine their causes and propose the ways to solve them taking into account their regional features.

The current state of use of mineral and organic fertilizers in agriculture of Kyiv oblast is analysed. The causes of decline of their application are found out.

The change of prices for mineral fertilizers is considered. The ways to increase economic efficiency of their use are proposed. In particular, it is recommended to apply more liquid nitrogen fertilizers (the cost of nitrogen unit in liquid nitrogen fertilizers is 1.2 or 1.5 time less than in ammonium nitrate). Alternative sources to fill the soils with organic are substantiated, especially use of straw and other crop and root residues. Application of green manure and straw together is considered to be necessary. Economic efficiency of use straw as a fertilizer growing different crops is shown. Tabl.: 6. Figs.: 6. Refs.: 16.

Key words: mineral and organic fertilizers, economic efficiency, straw, green manuring, soil fertility.

УДК 636.085:33.012:636

Кормовиробництво як основний чинник ефективного розвитку галузі скотарства / Степасюк Л.М., Лопанчук А.А. // Економіка АПК. – 2016. – № 4. – С. 28.

У статті досліджено сучасний стан і рівень розвитку кормовиробництва в сільськогосподарських підприємствах Полісся. Виявлено основні фактори, що впливають на його рівень. Оскільки кормовиробництво тісно пов'язане з використанням земельних ресурсів у вигляді кормових угідь, досліджено їх сучасний стан та співвідношення із кількістю поголів'я тварин. Аналізуючи витрати кормів за видами для годівлі корів і молодняку великої рогатої худоби в усіх областях поліської зони встановлено, які саме корми мають найбільшу питому вагу у структурі кормів. На основі групувань проаналізовано вплив рівня витрат кормів на економічну ефективність виробництва молока й приросту ВРХ у підприємствах Полісся. Запропоновано практичні рекомендації щодо ефективного розвитку галузі скотарства створенням міцної кормової бази. Табл.: 5. Бібліогр.: 18.

Ключові слова: кормова база, кормовиробництво, продукція скотарства, годівля худоби, корми, витрати кормів, економічна ефективність.

УДК 636.085:33.012:636

Кормопроизводство как основной фактор эффективного развития отрасли скотоводства / Степасюк Л.М., Лопанчук А.А. // Экономика АПК. – 2016. – № 4. – С. 28.

В статье исследовано современное состояние и уровень развития кормопроизводства в сельскохозяйственных предприятиях Полесья. Виявлены основные факторы, влияющие на его уровень. Так как кормопроизводство тесно связано с использованием земельных ресурсов в виде кормовых угодий, исследованы их современное состояние и соотношение с количеством поголовья животных. Анализируя затраты кормов по видам для кормления коров и молодняка крупного рогатого скота во всех областях полесской зоны установлено, какие именно корма имеют наибольший удельный вес в структуре кормов. На основе группирования проанализировано влияние уровня затрат кормов на экономическую эффективность производства молока и прироста КРС в предприятиях Полесья. Предложены практические рекомендации по эффективному развитию отрасли скотоводства путем создания прочной кормовой базы. Табл.: 5. Библиогр.: 18.

Ключевые слова: кормовая база, кормопроизводство, продукция скотоводства, кормление скота, корма, затраты кормов, экономическая эффективность.

UDS 636.085:33.012:636

Forage production as a major factor in the effective development of cattle industry / Stepasiuk L.M., Lopanchuk A.A. // Ekonomika APK. – 2016. – № 4. – P. 28.

In the article the current state and level of forage production at agricultural enterprises of Polissya zone have been researched. The basic factors that influence its level have been found. Since forage production is closely linked to the use of land resources as forage lands, its current state, the ration and livestock number have been studied. Analysing the cost of feed for types for feeding cows and young cattle in all regions of Polissia area it is defined that feed occupies the largest share in the structure of forage. Based on the groupings the impact of the economic cost of feed efficiency of milk production and growth of cattle farm in the zone Polissia are analysed. The authors suggest practical recommendations for effective development of the industry by creating intense fodder basis. Tabl.: 5. Refs.: 18.

Key words: forage resources, forages production, cattle production, animal husbandry products, fodder feed, fodder costs, economic efficiency.

УДК 338.43:519.8

Метод DEA при оцінці ефективності виробництва та реалізації продукції рослинництва / Долгих Я.В. // Економіка АПК. – 2016. – № 4. – С. 33.

Мета статті – оцінити методом DEA ефективність виробництва та реалізації основних видів продукції рослинництва регіонів України.

Дослідження виконано методами економіко-математичного моделювання.

Проаналізовано теоретичні й методологічні аспекти методу DEA. Обґрунтовано доцільність використання моделі VRS – input методу DEA для оцінки ефективності сільськогосподарського виробництва. Обрано вхідні та вихідні параметри моделі. На основі статистичної інформації за 2014 рік оцінена ефективність виробництва й реалізації основних видів продукції рослинництва сільськогосподарськими підприємствами регіонів України. Застосований метод дає змогу ранжувати господарства за ефективністю. Табл.: 2. Бібліогр.: 15.

Ключові слова: чиста технічна ефективність, метод DEA, сільськогосподарське виробництво.

УДК 338.43:519.8

Метод DEA при оценке эффективности производства и реализации продукции растениеводства / Долгих Я.В. // Экономика АПК. – 2016. – № 4. – С. 33.

Цель статьи – оценить эффективность производства и реализации основных видов продукции растениеводства регионов Украины методом DEA.

Исследование проводилось методами экономико-математического моделирования.

Проанализированы теоретические и методологические аспекты метода DEA. Обоснована целесообразность использования модели VRS – input метода DEA для оценки относительной эффективности сельскохозяйственного производства. Выбраны входные и выходные параметры модели. На основе статистической информации за 2014 г. методом DEA оценена эффективность работы сельскохозяйственных предприятий регионов Украины в области производства и реализации основных видов продукции растениеводства.

Предложенный метод позволяет ранжировать хозяйства по эффективности. Табл.: 2. Библиогр.: 15.

Ключевые слова: чистая техническая эффективность, метод DEA, сельскохозяйственное производство.

UDS 338.43:519.8

Evaluating the efficiency of production and sales of plant products in Ukraine by DEA / Dolhikh Y.V. // Ekonomika APK. – 2016. – № 4. – P. 33.

The article is aimed at evaluation of the efficiency of production and sales of the main types of plants produced in the regions of Ukraine by DEA.

The study was conducted by methods of economic and mathematical modelling.

The theoretical and methodological aspects of the DEA method have been analysed. The expediency of using the model VRS-input of the DEA method to evaluate the relative efficiency of agricultural production has been substantiated. The input and output parameters of the model have been selected. On the basis of statistical information for 2014, using the DEA method, we evaluated the efficiency of the agricultural enterprises in the regions of Ukraine in terms of manufacture and sales of main types of plant products.

The proposed method makes it possible to rank the economy efficiency. Tabl.: 2. Refs.: 15.

Key words: pure technical efficiency, DEA method, agricultural production.

УДК 631.115.11 : 64.013.24

Роль господарств населення у забезпеченні потреб людини / Кропивко М.М. // Економіка АПК. – 2016. – № 4. – С. 38.

Розглянуто взаємозв'язок діяльності господарств населення з потребами людини, причинно-наслідковий характер задоволення потреб людини веденням господарської діяльності, а також ролі господарств населення у забезпеченні функціонування домогосподарства.

На основі систематизації положень теорії соціальної психології й управління з використанням секторального підходу для виділення певних складових із цілісної системи визначено п'ять основних секторів функціонування домогосподарств населення, а саме: підприємницький, побутовий, господарчий, соціокультурний та інтелектуальний.

Доведено необхідність трактування поняття «господарство населення» як частини домогосподарства, в якій на основі одержаних ефектів в інших секторах забезпечується як виробництво сільськогосподарської продукції для власних потреб та продажу її на місцевих ринках збуту, так і реалізуються послуги, пов'язані із забезпеченням потреб членів інших домогосподарств. При цьому господарства населення не лише виробляють сільськогосподарську продукцію, а й надають інші супутні послуги, які необхідні для життєдіяльності людини у сучасних соціально-економічних умовах. Рис.: 2. Бібліогр.: 27.

Ключові слова: господарства населення, домогосподарства, валове виробництво, сільськогосподарська продукція, соціальна психологія.

УДК 631.115.11: 64.013.24

Роль хозяйств населения в обеспечении потребностей человека / Кропивко М.М. // Экономика АПК. – 2016. – № 4. – С. 38.

Рассмотрена взаимосвязь деятельности хозяйств населения с потребностями человека, причинно-следственный характер удовлетворения потребностей человека ведением хозяйственной деятельности, а также роли хозяйств населения в обеспечении функционирования домохозяйства.

На основе систематизации положений теории социальной психологии и управления с использованием секторального подхода для выделения отдельных составляющих из целостной системы определено пять основных секторов функционирования домохозяйств населения, а именно: предпринимательский, бытовой, хозяйственный, социокультурный и интеллектуальный.

Доказана необходимость трактовки понятия «хозяйство населения» как части домохозяйства, в которой на основе полученных эффектов в других секторах обеспечивается как производство сельскохозяйственной продукции для собственных нужд и продажи ее на местных рынках сбыта, так и реализуются услуги, связанные с обеспечением потребностей членов других домохозяйств. При этом хозяйства населения не только производят сельскохозяйственную продукцию, но и предоставляют другие сопутствующие услуги, необходимые для жизнедеятельности человека в современных социально-экономических условиях. Илл.: 2. Библиогр.: 27.

Ключевые слова: хозяйства населения, домохозяйства, валовое производство, сельскохозяйственная продукция, социальная психология.

UDS 631.115.11: 64.013.24

Households, essence and role in providing human needs / Kropyvko M.M. // Ekonomika APK. – 2016. – № 4. – P. 38.

The considered interrelation of activity of the population farms with human needs, causal of human needs, by conducting economic activities, as well as the role of households in ensuring the functioning of the household.

Based on the systematization of the theory of social psychology and management using a sectoral approach for isolating individual components of the integrated system proved highlight five major sectors of the functioning of the household population, namely: enterprise, consumer, economic, socio-cultural and intellectual.

The necessity of interpretation of the term "public sector" as part of the household in which, on the basis of the effects in other sectors, provided both agricultural production for their own use and sell it at local markets and sold services related to the provision needs members other households. This operation of farms

leads not only to agricultural production but also other related effects that are necessary for human life in the modern socio-economic relations. Figs.: 2. Refs.: 27.

Key words: public households, private households, gross production, agricultural products, social psychology.

UDS [631.15:65.011.44.001.18]:631.86

Economic effectiveness of use of liquid organic fertilizers / Kucher A.V. // Ekonomika APK. – 2016. – № 4. – P. 45.

The objective of the article is to determine prognosis (approximate) indicators of economic efficiency (cost savings) of the use of liquid organic fertilizers of pig production on the example of crops such as corn, winter wheat.

The study used the following methods: abstract-logical, cash-analytical, cash-equivalent, expert, monographic.

The study defined higher economic efficiency of organic fertilizer application of pig farm than mineral fertilizers because the cost of their nutrients is lower than the cost of the nutrient of fertilizers, which was 4.5–8.2 times more than the NPK prime cost in organic fertilizers. Estimated economic benefit (cost savings or substitution effect) from the use of organic fertilizers from different farms instead of Nitroamofoska varies according to the pessimistic variant from 12.61 UAH/kg NPK to 17.43 UAH/kg NPK, or from 37.83 UAH to 113.30 UAH per 1 t of organic fertilizer and to the optimistic variant – from 17.00 UAH/kg NPK to 19.45 UAH/kg NPK, or from 51.00 UAH to 126.43 UAH per 1 ton of organic fertilizer.

Novelty is that for the first time using the author's scientific and methodical approach there was conducted the estimation of economic effectiveness of the liquid organic fertilizer of pig farm. Using the results of the study may help improve the economic effectiveness of liquid organic fertilizers and soil fertility reproduction. Tabl.: 5. Refs.: 15.

Key words: liquid organic fertilizer, economic effectiveness, cost, pig farm, winter wheat, corn for grain, cost savings.

УДК [631.15:65.011.44.001.18]:631.86.

Економічна ефективність застосування рідких органічних добрив / Кучер А.В. // Економіка АПК. – 2016. – № 4. – С. 45.

Мета статті – визначити прогнозні (орієнтовні) показники економічної ефективності (економії витрат) застосування рідких органічних добрив свиногокомплексу на прикладі таких культур, як кукурудза, пшениця озима.

У процесі дослідження використано методи: абстрактно-логічний, розрахунково-аналітичний, розрахунково-еквівалентний, експертний, монографічний.

У результаті встановлено вищу економічну ефективність застосування органічних добрив свиногокомплексу, порівняно з мінеральними, оскільки собівартість їхніх поживних речовин нижча, ніж вартість поживної речовини мінеральних добрив, яка була в 4,5–8,2 раза більше за фактично сформовану собівартість NPK в органічних добривах. Розрахунковий економічний ефект (економія витрат або ефект заміщення) від застосування органічних добрив із різних ферм замість нітроамофоски коливається за песимістичним варіантом від 12,61 грн/кг NPK до 17,43 грн/кг NPK, або від 37,83 до 113,30 грн з розрахунку на 1 т органічного добрива, а за оптимістичним варіантом – від 17,00 грн/кг NPK до 19,45 грн/кг NPK, або від 51,00 до 126,43 грн з розрахунку на 1 т органічного добрива.

Елементом новизни є те, що вперше із застосуванням авторського науково-методичного підходу здійснено оцінку економічної ефективності використання рідких органічних добрив свиногокомплексу. Використання результатів дослідження може сприяти підвищенню економічної ефективності рідких органічних добрив і відтворенню родючості ґрунтів. Табл.: 5. Бібліогр.: 15.

Ключові слова: рідкі органічні добрива, економічна ефективність, собівартість, свиногокомплекс, пшениця озима, кукурудза на зерно, економія витрат.

Цель статьи – определить прогнозные (ориентировочные) показатели экономической эффективности (экономии затрат) применение жидких органических удобрений свиного комплекса на примере таких культур, как кукуруза, пшеница озимая.

В процессе исследования использованы методы: абстрактно-логический, расчетно-аналитический, расчетно-эквивалентный, экспертный, монографический.

В результате установлено высшую экономическую эффективность применения органических удобрений свиного комплекса по сравнению с минеральными, поскольку себестоимость их питательных веществ ниже, чем стоимость питательного вещества минеральных удобрений, которая была в 4,5–8,2 раза больше фактически сложившейся себестоимости NPK в органических удобрениях. Расчетный экономический эффект (экономия затрат или эффект замещения) от применения органических удобрений из разных ферм вместо нитроаммофоски колеблется по пессимистическому варианту от 12,61 грн/кг NPK до 17,43 грн/кг NPK, или от 37,83 до 113,30 грн в расчете на 1 т органического удобрения, а по оптимистическому варианту – от 17,00 грн/кг NPK до 19,45 грн/кг NPK, или от 51,00 до 126,43 грн в расчете на 1 т органического удобрения.

Элементом новизны является то, что впервые с применением авторского научно-методического подхода осуществлена оценка экономической эффективности использования жидких органических удобрений свиного комплекса. Применение результатов исследования может способствовать повышению экономической эффективности жидких органических удобрений и воспроизводству плодородия почв. Табл.: 5. Библиогр.: 15.

Ключевые слова: жидкие органические удобрения, экономическая эффективность, себестоимость, свиной комплекс, пшеница озимая, кукуруза на зерно, экономия затрат.

УДК 338.43

Аналітична оцінка виробництва кормів в аграрних формуваннях Вінниччини / Материнська О.А., Амонс К.С. // Економіка АПК. – 2016. – № 4. – С. 50.

Метою статті є проведення аналітичної оцінки сучасного стану наявної кормової бази аграрних формувань області, а також пошук додаткових можливостей і шляхів підвищення ефективності їхньої діяльності за рахунок розвитку галузі кормовиробництва, адаптованого до вимог ринку.

У процесі дослідження проведено аналітичну оцінку стану виробництва кормів та розглянуто основні напрями розвитку галузі кормовиробництва в регіоні.

Елементом новизни є аналітичні дослідження кормовиробництва в динаміці й визначення основних факторів, що впливають на ефективність тваринницької галузі в Україні та Вінницькій області.

За результатами дослідження встановлено, що для забезпечення виробництва достатньої кількості якісного кормового зерна й білково-вітамінної сировини для вітчизняних комбикормових підприємств і виробництва необхідних обсягів збалансованих комбикормів необхідно: оптимізувати структуру зернових культур; розширити площі посіву зернобобових культур (сої, гороху, вики й інших); впроваджувати інноваційні технології вирощування, що забезпечують високу реалізацію біологічного потенціалу сортових ресурсів зернофуражних культур. Табл.: 2. Бібліогр.: 13.

Ключові слова: кормова площа, кормовиробництво, кормова база, тваринництво, продуктивність, інтенсифікація, виробництво, ефективність.

УДК 338.43

Аналитическая оценка производства кормов в аграрных формированиях Винничины / Материнская О.А., Амонс Е.С. // Экономика АПК. – 2016. – № 4. – С. 50.

Целью статьи является проведение аналитической оценки современного состояния имеющейся кормовой базы аграрных предприятий области, а также поиск дополнительных возможностей и путей повышения эффективности их деятельности за счет развития отрасли кормопроизводства, адаптированного к требованиям рынка.

В процессе исследования проведена аналитическая оценка состояния производства кормов и рассмотрены основные направления развития отрасли кормопроизводства в регионе.

Элементом новизны являются аналитические исследования кормопроизводства в динамике и определение основных факторов, влияющих на эффективность животноводческой отрасли в Украине и Винницкой области.

По результатам исследования установлено, что для обеспечения производства достаточного количества качественного кормового зерна и белково-витаминного сырья для отечественных комбикормовых предприятий и производства необходимых объемов сбалансированных комбикормов необходимо: оптимизировать структуру зерновых культур; расширить площади посева зернобобовых культур (сои, гороха, вики и других); внедрять инновационные технологии выращивания, обеспечивающие высокую реализацию биологического потенциала сортовых ресурсов зернофуражных культур. Табл.: 2. Библиогр.: 13.

Ключевые слова: кормовая площадь, кормопроизводство, кормовая база, животноводство, производительность, интенсификация, производство, эффективность.

UDS 338.43

Analytical evaluation of the fodder production in agrarian formations in the Vinnytsia region / Materynska O.A., Amons K.S. // Ekonomika APK. – 2016. – № 4. – P. 50.

The paper provides analytical evaluation of the current state of fodder base of agrarian formations of the regions and it is focused on search of extra opportunities and ways to enhance their performance efficiency due to development of fodder production brunch adjusted to the market demands.

The research provides analytical evaluation of the fodder production and covers key trends of the development of fodder production brunch in the region.

The element of scientific novelty is analytical study of the dynamics of fodder production and outlining of basic factors that influence the efficiency of the animal husbandry brunch in Ukraine and Vinnytsia region.

The results of the research show that in order to insure the production of sufficient amount of fodder grain and protein and vitamin raw materials for domestic mixed fodder enterprises and production of necessary volumes of balanced mixed fodder it is necessary to optimise the crops structure; to widen the sowing areas of crops and bean cultures (soy, pea, vetch and other); introduce the innovative horticulture technologies that insure high level of realisation of biological potential of plant varieties of crops and fodder cultures. Табл.: 2. Refs.: 13.

Key words: fodder area, fodder production, fodder base, animal husbandry, productivity, intensification, production, efficiency.

УДК 330.3:338.49:631.1.016

Розвиток соціальної інфраструктури сільських територій / Рябоконт В.П., Рарок Л.А. // Економіка АПК. – 2016. – № 4. – С. 56.

Визначено економічну сутність соціальної інфраструктури сільських територій як територіально-галузевий комплекс, діяльність якого, перебуваючи у тісному взаємозв'язку з виробничим процесом, спрямована на задоволення потреб сільського населення, створення оптимальних умов для його функціонування.

Охарактеризовано й визначено рівень і тенденції розвитку складових соціальної інфраструктури сільських територій. Уточнено та розвинено концептуальні підходи до основних понять, стану й динаміки соціальної інфраструктури сільських територій.

Досліджено стан фінансового забезпечення соціальної інфраструктури сільських територій, акцентовано увагу на необхідності формування місцевих бюджетів та реформування міжбюджетних відносин з урахуванням територіальної диференціації доступності та якості соціальних благ і послуг при розподілі доходів між державними та місцевими бюджетами. Рис.: 1. Бібліогр.: 18.

Ключові слова: соціальна інфраструктура, сільські території, концептуальні підходи, фінансування, міжбюджетні відносини, місцеві органи самоврядування, соціальні блага.

УДК 330.3:338.49:631.1.016

Развитие социальной инфраструктуры сельских территорий / Рябоконт В.П., Рарок Л.А. // Экономика АПК. – 2016. – № 4. – С. 56.

Определена экономическая сущность социальной инфраструктуры сельских территорий как территориально отраслевой комплекс, деятельность которого, находясь в тесной взаимосвязи с производственным процессом, направлена на удовлетворение потребностей сельского населения, создание оптимальных условий для его функционирования.

Охарактеризован и определен уровень и тенденции развития составляющих социальной инфраструктуры сельских территорий. Уточнены и развиты концептуальные подходы к основным понятиям, состоянию и динамике социальной инфраструктуры сельских территорий.

Исследовано состояние финансового обеспечения социальной инфраструктуры сельских территорий, акцентировано внимание на необходимости формирования местных бюджетов и реформирования межбюджетных отношений с учетом территориальной дифференциации доступности и качества социальных благ и услуг при распределении доходов между государственными и местными бюджетами. Илл.: 1. Библиогр.: 18.

Ключевые слова: социальная инфраструктура, сельские территории, концептуальные подходы, финансирование, межбюджетные отношения, местные органы самоуправления, социальные блага.

UDS 330.3:338.49:631.1.016

Problems of development of social infrastructure of rural territories / Riabokon V.P., Rarok L.A. // Ekonomika APK. – 2016. – № 4. – P. 56.

The paper defines the economic essence of social infrastructure of rural territories as territorial branch complex, activity of which, being in close intercommunication with a production process, is aimed at satisfaction of necessities of rural population, creation of optimum terms, for its functioning.

The level and general trends of the development of social infrastructure of rural territories are characterised and defined. The conceptual approaches towards basic concepts, state and dynamics of social infrastructure of rural territories are specified and developed.

The state of social infrastructure funding of rural territories is studied, attention is accented on the necessity of forming of local budgets and reformation of interbudget relations taking into account territorial differentiation of availability and quality of the social benefits and services at allocation of profits between the state and local budgets. Figs.: 1. Refs.: 18.

Key words: social infrastructure, rural territories, conceptual approaches, funding, interbudget relations, local authorities, social benefits.

ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ТА
ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИЙ КАПІТАЛ

INNOVATIVE ACTIVITY AND
INTELLECTUAL CAPITAL

УДК 330.34

Сутність інноваційного розвитку економіки сільських територій / Залізко В.Д., Мартиненков В.І. // Економіка АПК. – 2016. – № 4. – С. 66.

Систематизовано основні наукові підходи до визначення таких понять, як «інноваційний розвиток», «сільська територія» та «економіка сільської території», наведено їх науково-аналітичну оцінку, яка уможливила виокремити базові теоретико-методологічні засади, необхідні для розуміння сутності інноваційного розвитку економіки сільських територій як важливої ознаки утворення постіндустріального суспільства в Україні. Проведений комплексний аналіз наслідків від запровадження інновацій у сільськогосподарському виробництві дав змогу спрогнозувати, що для виробництва багатьох видів сільгосппродукції залучатиметься мінімум людських ресурсів, а також визначити перелік професій, які у зв'язку з розвитком адитивного виробництва в інформаційному суспільстві будуть оптимізовані. Авторами обґрунтовано, що найперспективнішим напрямом працевлаштування сільського населення, за умови інноваційного розвитку економіки сільських територій, буде несільськогосподарський сектор, ядро якого утворюватимуть рекреаційно-аграрно-туристичні та сімейні фермерські господарства, а також мережа аутсорсингових послуг в освітній, інформаційній, комунікаційній і технологічній сферах. Табл.: 2. Рис.: 1. Бібліогр.: 22.

Ключові слова: сільська територія, інноваційний розвиток, економіка сільських територій, адитивне виробництво, інформаційне суспільство.

УДК 330.34

Сущность инновационного развития экономики сельских территорий / Зализко В.Д., Мартыненко В.И. // Экономика АПК. – 2016. – № 4. – С. 66.

Систематизированы основные научные подходы к определению таких понятий, как «инновационное развитие», «сельская территория» и «экономика сельской территории», приведена их научно-аналитическая оценка, которая дала возможность выделить базовые теоретико-методологические основы, необходимые для понимания сущности инновационного развития экономики сельских территорий как важного признака образования постиндустриального общества в Украине. Проведенный комплексный анализ последствий внедрения инноваций в сельскохозяйственном производстве дал возможность спрогнозировать, что для производства многих видов сельхозпродукции будет привлекаться минимум человеческих ресурсов, а также определить перечень профессий, которые в связи с развитием аддитивного производства в информационном обществе будут оптимизированы. Авторами обосновано, что перспективным направлением трудоустройства сельского населения, при условии инновационного развития экономики сельских территорий, будет несельскохозяйственный сектор, ядро которого образуют рекреационно-аграрно-туристические и семейные фермерские хозяйства, а также сеть аутсорсинговых услуг в образовательной, информационной, коммуникационной и технологической сферах. Табл.: 2. Илл.: 1. Библиогр.: 22.

Ключевые слова: сельская территория, инновационное развитие, экономика сельских территорий, аддитивное производство, информационное общество.

UDS 330.34

The essence of innovative economic development of rural territories / Zalizko V.D., Martynenkov V. I. // Ekonomika APK. – 2016. – № 4. – P. 66.

The paper systematized basic scientific approaches to the definitions of concepts such as "innovative development", "rural area" and "the economy of rural areas", and provided their scientific and analytical assessment, which is allowed to allocate the basic theoretical and methodological foundations necessary for understanding the essence of innovation development of the rural economy areas of education as an important feature of post-industrial society in Ukraine. The conducted comprehensive analysis of the impact of innovation in agricultural production has allowed to predict that for production of many types of agricultural products will requires minimum of human resources, as well as determined the list of professions that are in connection with the development of additive manufacturing will be optimized in the information society. The authors have substantiated that the promising trend of employment of the rural population, provided innovative economic development of rural areas will be non-farm sector, which is the core constitute of the recreational-agro-tourism and family farms, as well as outsourcing services the networks in the education, information, communication and technology sectors. Tabl.: 2. Figs.: 1. Refs.: 22.

Key words: rural territories, the innovative development, the economy of rural territories, additive manufacturing, information society.

УПРАВЛІННЯ ТА ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

MANAGEMENT AND INFORMATIONAL SUPPLY

УДК 631.16:658.155.2

Інтегральна оцінка ефективності управління формуванням прибутку від реалізації продукції в сільськогосподарських підприємствах / Олійник О.В., Скоромна О.Ю. // Економіка АПК. – 2016. – № 4. – С. 75.

Мета статті – обґрунтувати методичний підхід до інтегральної оцінки ефективності управління формуванням прибутку від реалізації в сільськогосподарських підприємствах. У процесі дослідження використано методи та прийоми: діалектичний, абстрактно-логічний, кореляційно-регресійний, індексний, абсолютних різниць, порівняння.

Наукова новизна проведеного дослідження полягає в розробці методичного підходу до інтегральної оцінки ефективності управління формуванням прибутку в сільськогосподарських підприємствах. Методологія й методика запропонованого підходу передбачає врахування ефективності: структури виробництва і реалізації продукції; інтенсифікації виробництва; маркетингової діяльності.

Апробація запропонованого методичного підходу на матеріалах конкретних сільськогосподарських підприємств показала його високу достовірність та інформативність. За результатами дослідження зроблено висновок, що цей методичний підхід уможливує не тільки одержати узагальнювальну оцінку ефективності менеджменту в сільськогосподарських підприємствах, а й виявити його слабкі та сильні сторони. Запропонований методичний підхід може бути рекомендований для оцінки ефективності управління формуванням прибутку як у приватних, так і в державних сільськогосподарських підприємствах. Табл.: 1. Бібліогр.: 17.

Ключові слова: прибуток, індексний метод, ефективність управління прибутком, менеджмент, галузева структура, інтенсифікація виробництва, ціна.

УДК 631.16:658.155.2

Интегральная оценка эффективности управления формированием прибыли от реализации продукции в сельскохозяйственных предприятиях / Олейник А.В., Скоромная Е.Ю. // Экономика АПК. – 2016. – № 4. – С. 75.

Цель статьи – обосновать методический подход к интегральной оценке эффективности управления формированием прибыли от реализации в сельскохозяйственных предприятиях. В процессе исследования использованы методы и приемы: диалектический, абстрактно-логический, корреляционно-регрессионный, индексный, абсолютных разниц, сравнения. Научная новизна проведенного исследования заключается в разработке методического подхода к интегральной оценке эффективности управления формированием прибыли в сельскохозяйственных предприятиях. Методология и методика предложенного подхода предполагает учет эффективности: структуры производства и реализации продукции; интенсификации производства; маркетинговой деятельности.

Апробація предложенного методического подхода на материалах конкретных сельскохозяйственных предприятий показала его высокую достоверность и информативность. По результатам исследования сформулирован вывод, что этот подход дает возможность не только получить обобщающую оценку эффективности менеджмента в сельскохозяйственных предприятиях, но и выявить его слабые и сильные стороны. Предложенный методический подход может быть рекомендован для оценки эффективности управления формированием прибыли как в частных, так и в государственных сельскохозяйственных предприятиях. Табл.: 1. Библиогр.: 17.

Ключевые слова: прибыль, индексный метод, эффективность управления прибылью, менеджмент, отраслевая структура, интенсификация производства, цена.

UDS 631.16:658.155.2

Integral evaluation of management generation of profits from sales in the agricultural enterprises / Oliinyk O.V., Skoromna O.Y. // Ekonomika APK. – 2016. – № 4. – P. 75.

The purpose of the article is to justify the methodical approach to evaluating of the effectiveness of the integrated management of forming a profit from the sale of agricultural enterprises. The study used the following methods and techniques: dialectical, abstract logical correlation and regression, index, absolute differences, comparison. Scientific novelty of the research is to develop a methodological approach to assess the effectiveness of the integrated management of formation of profit in agricultural enterprises. Methodology and methods proposed approach takes into consideration the efficiency of the structure of production and sales; intensification of production efficiency; effectiveness of marketing activities. Testing of proposed methodical approach to materials specific farms showed its high reliability and informative. The study substantiates the conclusion that the proposed methodological approach allows us not only to get the summary assessment of the effectiveness of management in agricultural enterprises, but also to identify its strengths and weaknesses. The methodical approach can be recommended to evaluate the effectiveness of management formation of profit as in private and in public agricultural enterprises. Tabl.: 1. Refs.: 17.

Key words: income index method, efficiency of revenue management, management, industrial structure, intensification of production, price.

Мета статті — визначити закономірності у зміні заробітної плати працівників сільськогосподарських підприємств залежно від ціни продукції, доходу, прибутку, собівартості, рівня рентабельності виробленої та реалізованої продукції, що забезпечить ефективне управління сільськогосподарськими підприємствами.

Теоретико-методологічні положення мотивації працівників у сільськогосподарських підприємств ґрунтуються на теорії очікування. Запропоновано замість рівняння очікування використовувати визначення продуктивності праці, яка повніше розкриває економічну суть мотивації працівників як процесу праці, в результаті якої затрачається робочий час — людино-годину на очікування за нього певної винагороди у вигляді ціни реалізованої продукції, заробітної плати. У формулі продуктивності праці з погляду результату за виключенням витрат економістів цікавить не дохід, а прибуток, оскільки враховується собівартість продукції, тому економічні розрахунки проведено з визначення витрат на працю із використанням умовних одиниць.

Встановлено зміни продуктивності праці залежно від доходу і чисельності працівників, економії робочого часу, заробітної плати працівників при різній структурі собівартості продукції, умов її виробництва й реалізації, відмінностей у прибутку, собівартості, ціні продукції, рівні рентабельності.

Вперше в теорії мотивації працівників сконцентровано увагу керівників, спеціалістів сільськогосподарських підприємств на кінцевих результатах їхньої роботи. Зазначено, що такий показник як продуктивність праці не розкриває економічної сутності умов виробництва в ринкових умовах, оскільки не враховує можливий обсяг нереалізації продукції на ринку, а донедавна визначався як певна кількість виробленої продукції за одиницю робочого часу. Вказано, що рівновага між відданим і одержаним у процесі праці не дає вигоди, а вказує лише на баланс затраченого робочого часу й одержаного за нього заробітку, проте для економічного ефекту необхідно, щоб заробіток перевищував у грошовому еквіваленті затрачений працівником час.

Для керівників і спеціалістів сільськогосподарських підприємств відпрацьований механізм послідовності прийняття управлінських рішень із визначення ціни продукції, її обсягів виробництва, реалізації, підвищення заробітної плати працівників як основного мотивувального їх стимулу до праці. Табл.: 6. Бібліогр.: 20.

Ключові слова: управління, мотивація, продуктивність праці, підприємство, трудові ресурси, прибуток, собівартість, ціна продукції, заробітна плата.

Цель статьи — определить закономерности в изменении заработной платы работников сельскохозяйственных предприятий в зависимости от цены продукции, дохода, прибыли, себестоимости, уровня рентабельности произведённой и реализованной продукции, что обеспечит эффективное управление сельскохозяйственными предприятиями.

Теоретико-методологические положения мотивации работников сельскохозяйственных предприятий основываются на теории ожидания. Предложено вместо уравнения ожидания использовать определение производительности труда, которая более полно раскрывает экономическую сущность мотивации работников, как процесса труда, в результате которого расходуется рабочее время — человеко-часы на ожидание за него определённого вознаграждения в виде цены реализованной продукции, заработной платы. В формуле производительности труда с точки зрения результата за исключением затрат экономистов интересует не доход, а прибыль, поскольку учитывается себестоимость продукции, поэтому экономические расчёты проведены по определению затрат на труд с использованием условных единиц.

Установлены изменения производительности труда в зависимости от дохода и численности работников, экономии рабочего времени, заработной платы работников при разной структуре себестоимости продукции, условий её производства и реализации, отличия в прибыли, себестоимости, цене продукции, уровне рентабельности.

Впервые в теории мотивации работников сконцентрировано внимание руководителей и специалистов сельскохозяйственных предприятий на конечных результатах их работы. Отмечено, что такой показатель как производительность труда не раскрывает экономической сути условий производства в рыночных условиях, поскольку не учитывает возможный объём нереализации продукции на рынке, а до недавнего определялся как определённое количество произведённой продукции за единицу рабочего времени. Указано, что равновесие между отданным и полученным в процессе труда не даёт выгоды, а показывает только на баланс расходуемого рабочего времени и полученного за него заработка, однако для экономического эффекта необходимо, чтобы заработок превышал в денежном эквиваленте расходуемое работником время.

Для руководителей и специалистов сельскохозяйственных предприятий отработан механизм последовательности принятия управленческих решений по определению цены продукции, её объёмов производства, реализации, повышения заработной платы работников как основного мотивационного их стимула к труду. Табл.: 6. Библиогр.: 20.

Ключевые слова: управление, мотивация, производительность труда, предприятие, трудовые ресурсы, прибыль, себестоимость, цена продукции, заработная плата.

UDS 331.101.3 : 65.014.1

Motivation of the employees within the framework of efficient management of agricultural enterprises / Pavlyk V.P. // Ekonomika APK. – 2016. – № 4. – P. 81.

The paper is aimed to define the patterns of salary change of the employees of the agricultural enterprises due to the price of products, income, revenue, prime cost, goodwill of produced and sold products that will insure efficient management of agricultural enterprises.

Theoretical and methodological regularities of motivation of the employees of agricultural enterprises are based on the expectancy theory. It is suggested to use the evaluation of performance instead of use of expectancy equation, as performance factors better reflect the economic essence of motivation of the employees as working process, as a result of performance some working time is spent, so man-hour multiply for expectancy for certain remuneration for it as price for the sold products and salary. The economists pay much attention to the revenue not income in the productivity formula as the prime cost is taken into account; hence the economic calculations are done due to evaluation of work expenses with application of currency units.

The work productivity change is defined due to the income and number of employees, economy of working time, salary of employees considering different structures of prime-cost, conditions for its production and sales, revenue change, prime-cost, products price, goodwill rate.

For the first time in the development of theory of motivation attention of the managers and administrators and specialists of agricultural enterprises is focused on the final results of their work. The author points out that work productivity factor does not reflect the economic essence of production conditions in market economy as it does not include the possible volume of not-marketed products, and this factor not long time ago was defined as certain amount of produced products in certain time units. It is pointed out that the balance of spent and received provides no interest and it just indicates the balance of the time spent and gained revenue, nevertheless for the economic effect it is necessary for the revenue to exceed the time spent by the employee in money equivalent.

The author provides for the managers and specialists of agricultural enterprises the mechanism and algorithm of administrative decision-taking in definition of price rate, production volume, marketing and payrise for the employees as the key stimulus for the employees. Табл.: 6. Refs.: 20.

Key words: management, motivation, work productiveness, enterprise, labour resources, revenue, prime cost, product price, salary.

УДК 631.147 (100)

Біодинамічне світове сільське господарство / Артиш В.І. // Економіка АПК. – 2016. – № 4. – С. 89.

Мета статті – висвітлення розвитку біодинамічного сільського господарства у світі.

Результати дослідження доводять про різноманітність підходів до визначення основних термінів, що формують зміст такого явища, як “біодинамічне сільське господарство”.

Викладено результати дослідження сучасного стану біодинамічної продукції. Питання розвитку біодинамічного виробництва є вкрай актуальним як із погляду збереження та захисту сільськогосподарських земель, так і міжнародного поділу праці. При цьому на розвиток біодинамічного виробництва істотно впливає попит на біодинамічну продукцію з урахуванням ціни й грошових доходів населення. Визначення обсягів попиту сприятиме прогнозуванню важливих тенденцій щодо виробництва й обсягів продажу біодинамічної продукції на сучасному етапі. Бібліогр.: 11.

Ключові слова: ринок біодинамічної продукції, біодинамічне виробництво, екологічно чиста продукція, попит, сільське господарство.

УДК 631.147 (100)

Биодинамическое мировое сельское хозяйство / Артыш В.И. // Экономика АПК. – 2016. – № 4. – С. 89.

Цель статьи – исследовать развитие биодинамического сельского хозяйства в мире.

Результаты исследования свидетельствуют о разнообразных подходах к определению основных терминов, что формируют смысл такого явления, как “биодинамическое сельское хозяйство”.

Изложены результаты исследования современного состояния биодинамической продукции. Вопрос развития биодинамического производства является крайне актуальным как с точки зрения сохранения и защиты сельскохозяйственных земель, так и международного разделения труда. При этом на развитие биодинамического производства существенно влияет спрос на биодинамическую продукцию с учетом цены и денежных доходов населения. Определение объемов спроса будет способствовать прогнозированию важных тенденций относительно производства и объемов продажи биодинамической продукции на современном этапе. Библиогр.: 11.

Ключевые слова: рынок биодинамической продукции, биодинамическое производство, экологически чистая продукция, спрос, сельское хозяйство.

UDS 631.147 (100)

Biodynamic agriculture in global perspective / Artysh V.I. // Ekonomika APK. – 2016. – № 4. – P. 89.

The paper highlights the development of biodynamic agriculture throughout the world.

The study shows a variety of approaches to definitions of key terms that constitute the phenomenon of “biodynamic agriculture”.

The author presents the results of the study of the current state of biodynamic products market. The development of biodynamic agriculture is extremely important both for conservation and protection of agricultural lands, and for entering into the international division of labour. Thus, the development of biodynamic production significantly depends on the demand for biodynamic products, including prices and real income of the population. Determination of demand will predict important trends in the production and sales of biodynamic products today. Refs.: 11.

Key words: market of biodynamic products, biodynamic production, organic products, demand, agriculture.

УДК 338.436021:005.591.45

Аналіз ефективності концентрації виробництва в аграрних підприємствах / Сас І.С. // Економіка АПК. – 2016. – № 4. – С. 92.

Метою статті є визначення технічної ефективності концентрації виробництва в аграрних підприємствах, здійснення її аналізу за умов побудови моделей із продуктовою і без продуктової складової факторів та з урахуванням інтенсивності концентрації таких факторів.

У процесі дослідження використані такі методи: діалектичний, абстрактно-логічний і системного аналізу (теоретичні та методологічні узагальнення, визначення сутності методу DEA-аналізу) й економіко-математичного моделювання.

Визначено технічну ефективність за методом DEA - аналізу для аграрних підприємств за чотирима варіантами: за факторами ресурсно-продуктової концентрації, технічна ефективність за факторами ресурсної концентрації (без урахування показника грошової виручки), за інтенсивності концентрації факторів виробництва (фактори на 1 га) та технічна ефективність за інтенсивності ресурсної концентрації факторів виробництва (без урахування показника грошової виручки).

Як елементи новизни за допомогою методу DEA-аналізу вперше здійснено оцінювання ефективності концентрації виробництва й запропоновано ввести в науковий обіг поняття інтенсивність концентрації виробництва та інтенсивність результативності концентрації.

За результатами дослідження обґрунтовано висновок, що для зміцнення економічного стану підприємств, і зокрема підвищення технічної ефективності, істотну роль відіграють інтенсивність концентрації виробництва, насамперед концентрації капіталу, а також продуктової концентрації порівняно зі зміною величини капіталу й обсягом грошової виручки в цілому. Табл.: 4. Бібліогр.: 7.

Ключові слова: технічна ефективність, ефективність концентрації виробництва, інтенсивність концентрації виробництва, інтенсивність результативності концентрації, метод DEA-аналізу (метод аналізу «оболонки» даних).

УДК 338.436021:005.591.45

Анализ эффективности концентрации производства в аграрных предприятиях / Сас И.С. // Экономика АПК. – 2016. – № 4. – С. 92.

Целью статьи является определение технической эффективности концентрации производства в аграрных предприятиях, осуществление ее анализа в условиях построения моделей с продуктовой и без продуктовой составляющей факторов и с учетом интенсивности концентрации таких факторов.

В процессе исследования использованы такие методы: диалектический, абстрактно-логический и системного анализа (теоретические и методологические обобщения, определения сущности метода DEA-анализа) и экономико-математического моделирования.

Определена техническая эффективность по методу DEA-анализа для аграрных предприятий по четырем вариантам: по факторам ресурсно-продуктовой концентрации, техническая эффективность по факторам ресурсной концентрации (без учета показателя денежной выручки), по интенсивности концентрации факторов производства (факторы на 1 га) и техническая эффективность по интенсивности ресурсной концентрации факторов производства (без учета показателя денежной выручки).

Как элементы новизны с помощью метода DEA-анализа впервые осуществлена оценка эффективности концентрации производства и предложено ввести в научный оборот понятия интенсивность концентрации производства и интенсивность результативности концентрации.

По результатам исследования обоснован вывод, что для укрепления экономического состояния предприятий, и в частности повышения технической эффективности, существенную роль играют интенсивность концентрации производства, прежде всего концентрации капитала, а также продуктовой концентрации по сравнению с изменением величины капитала и объемом денежной выручки в целом. Табл.: 4. Библиогр.: 7.

Ключевые слова: техническая эффективность, эффективность концентрации производства, интенсивность концентрации производства, интенсивность результативности концентрации, метод DEA-анализа (метод анализа «оболочки» данных).

The purpose of the article is to establish the technical efficiency of concentration of production in agricultural enterprises, to analyse it subject to building models with and without the product component of factors, taking into account the concentration intensity of such factors.

The following methods have been used in the course of the research: dialectical, abstract-logical and system analysis (theoretical and methodological generalizations, establishing the essence of the DEA method) and economic and mathematical modelling. Technical efficiency has been established based on the DEA method for agricultural enterprises in four variants: by the factors of resource and product concentration, technical efficiency by the factors of resource concentration (without taking into account the cash proceeds indicator), by the intensity of concentration of production factors (factors per hectare), and technical efficiency by the intensity of resource concentration of production factors (without taking into account the cash proceeds indicator).

As an element of novelty, the DEA method was used for the first time to evaluate the effectiveness of production concentration and the concepts of intensity of production concentration and intensity of concentration efficiency were suggested to be introduced into scientific use.

Based on the results of the research, the conclusion has been validated that strengthening the economic state of enterprises, in particular improving their technical efficiency, is substantially influenced by the intensity of production concentration, primarily the concentration of capital and product concentration, as compared to the change in capital value and the total amount of cash proceeds. Tabl.: 4. Refs.: 7.

Key words: technical efficiency, efficiency of production concentration, intensity of production concentration, the intensity of the impact of the concentration, method of DEA- analysis (analysis method "shell" data).

УДК 332.2: 631.1: 339

Висвітлено особливості сільськогосподарського землекористування країн Європейського Союзу. Встановлено, що в ЄС спостерігаються тенденції до збільшення площ земельних угідь фермерських господарств шляхом їх укрупнення. Середній розмір ферми зростає на 3,8% щорічно, починаючи з 2005 року. У міжнародному порівнянні фермерські господарства ЄС залишаються невеликими. Це значною мірою зумовлено відмінностями в кліматі, топографії, структурі ґрунтового покриву, особливостями виробничої структури і національними традиціями. В ЄС-28 близько 70% усіх фермерських господарств ведуть свою діяльність на площі сільськогосподарських угідь, що не перевищує 5 га та лише 3% з них мають більше 100 га. Третина господарств має у своєму землекористуванні від 5 до 100 га угідь. У країнах ЄС структура фермерського господарства досить неоднорідна. В основному переважають господарства, що спеціалізуються на рільництві, вирощуванні багаторічних насаджень, пасовищному скотарстві й спеціалізованому свинарстві та птахівництві. Спеціалізація фермерських господарств в країнах ЄС змінюється залежно від розміру їх землекористування. Рис.: 8. Бібліогр.: 15.

Ключові слова: сільськогосподарське землекористування, фермерські господарства, спеціалізація, концентрація, розмір землекористувань, досвід ЄС.

УДК 332.021.8

Раскрыты особенности сельскохозяйственного землепользования стран Европейского Союза. Установлено, что в ЕС наблюдаются тенденции к увеличению площадей земельных угодий фермерских хозяйств путем их укрупнения. Средний размер фермы растет на 3,8% ежегодно, начиная с 2005 года. В международном сравнении фермерские хозяйства ЕС остаются небольшими. Это в значительной степени обусловлено различиями в климате, топографии, структуре почвенного покрова, особенностями производственной структуры и национальными традициями. В ЕС-28 около 70% всех

фермерских хозяйств ведут свою деятельность на площади сельскохозяйственных угодий, которая не превышает 5 га. и только 3% из них имеют более 100 га. Треть хозяйств имеет в своем землепользовании от 5 до 100 га угодий. В странах ЕС структура фермерского хозяйства является достаточно неоднородной. В основном преобладают хозяйства, специализирующиеся на полеводстве, выращивании многолетних насаждений, пастбищном скотоводстве и специализированном свиноводстве и птицеводстве. Специализация фермерских хозяйств в странах ЕС изменяется в зависимости от размера их землепользования. Илл.: 8. Библиогр.: 15.

Ключевые слова: сельскохозяйственное землепользование, фермерские хозяйства, специализация, концентрация, размер землепользования, опыт ЕС.

UDS 332.021.8

Features of agricultural land use in the European Union / Davydenko V.M. // *Ekonomika APK.* – 2016. – № 4. – P. 99.

The features of the agricultural land use of the European Union are outlined. It was established that in the EU there is the tendency to increase the area of land of farms by their enlargement. The average farm size is increasing by 3.8% annually since 2005. As for the international scale the EU farms remain small. This is largely due to differences in climate, topography, soil structure, industrial structure and features of the national traditions. In the EU-28, about 70% of all farms are economic activities in the area of agricultural land, which does not exceed 5 ha and only 3% of them have more than 100 hectares. A third of households has at its land use from 5 to 100 hectares of land. In the EU farm structure it is quite heterogeneous. Mainly dominated by farms specializing in field cultivation, cultivation of perennial crops, grazing and specialized pig and poultry. Specialization of farms in the EU varies according to the size of their land use. Figs.: 8. Refs.: 15.

Key words: agricultural land uses, farms, specialization, concentration, land size, the EU experience.

---

* * *